

delmi jellegűnek tartott vállalat cégjegyzése is lehetővé té-
tessék B. S.

Az új versenytörvény életbelépése. A Budapesti Közlöny 273. számában megjelent 135.000/1933. K. M. rendelet (továbbiakban: Rendelet) és 1934. év január hó 1.-i hatállyal életbelépteti az üzleti hirdetések korlátozása és a tisztességtelen versenyről szóló 1923: V. t.-c. módosítása tárgyában hozott 1933. évi XVII. t.-c.-et. (Továbbiakban: Törvény).

Eszerint a Törvény az alkalmoszerű üzleti hirdetést eltiltja, kivéve mégis a kényszerfelszámolási, vagy csődtömeghez tartozó, valamint az östermelő által rendezett önkéntes árverés, vagy egyéb kiárusításból származó áruknak alkalmoszerű eladását és hirdetését. Alkalmoszerű hirdetésre indokolt esetekben (üzletáthelyezés, megszűnés stb.) az elsőfokú Iparhatóság adhat engedélyt az illetékes Kereskedelmi és Iparkamara szakvéleményének meghallgatása mellett. Kivétetett a törvény által tiltott cselekmények köréből a karácsony és húsvét előtti szokásos hirdetési időszak.

A rendelet a végrehajtási utasításon kívül konkrétizálja a Törvény néhol elmosódott rendelkezéseit és az ünnepek előtti hirdetési időszakot 14—14 napban szabja meg (15. §.), továbbá üzletmegszűnés, áthelyezés címén történt hirdetés esetén 2 éves tilalmi időt állít fel, amely időn belül azonos szakmájú üzlet a régi telephelyen (Budapesten: kerületben) nem nyitható (Tv. 8. §. Rend. 11—13. §§.).

Módot ad a Rendelet a kereskedőnek arra, hogy évente kétszer raktáron maradjon, divatjamult, stb. stb. árut az ok feltüntetésével, de az egyébként előírt alkalmak nélkül hirdethesse. A hirdetés azonban az Iparhatóság engedélyéhez van kötve. (14. §.).

Az ismertetett korlátozások megszegése közigazgatási, polgári és büntető szankciókat von maga után, amennyiben a Rendelet 16. §-a módot nyújt az Iparhatóságnak indokolt esetben az engedély azonnali megvonására, a cselekmény kihágásnak minősül és a büntető járásbíróóság hatáskörébe utasítva (Törvény 15. §.) bírálhatik el.

Nem lépnek hatályba a Törvény 12. és 18. §-ai, melyek a Törvényben szabályozott jogellenes magatartások abbanahagyására irányuló *ideiglenes intézkedéseket* szabályozzák. Ideiglenes intézkedés, határozat előtti abbanahagyásra kötelezés jelen Törvény és Rendelet alapján tehát nem kérhető. S. F.

Az effektív valutatartozások kérdése de lege ferenda. A válságjog ma már hova-tovább kilép az ideiglenesség keretéből és kezdi az összes életviszonyokat keresztül-kasul szőni. Az élet — nem adva fel a reményt, hogy mielőbb visszatérnek a régebbi, valamivel jobb idők, — most már berendezkedik a gazdasági válságra és a jogi szabályozást is megkívánja ezekhez az ideiglenesnek remélt, de ma már nagyon hosszú életűnek látzó viszonyokhoz. Ezért minden szabályozatlan kérdés bénító-

lag hat a jogbiztonságot kívánó gazdasági vérkeringésre, amely elvégre a válsághelyzetben is cirkulál.

Egyik ilyen szabályozatlan kérdés az effektíve idegen valutában teljesítendő pénztartozások sorsa.

Annyi kétségtelen, hogy az a hitelező, akinek valamely külföldi fizetési eszköz a valóságban jár, a nem valóságban felajánlott fizetést visszautasíthatja anélkül, hogy hitelezői késedelembe esnék (hitelezői moratórium!). Következik ez a kellő teljesítéshez való ragaszkodásnak a hitelezőt megillető jogából és minthogy a nem effektív teljesítés nem kellő teljesítés, annak felajánlását a hitelező visszautasíthatja, a hitelezői késedelem következményei nélkül.

Amde minthogy a kellő teljesítés a devizabeszerzési tilalom következtében az adós oldalán lehetetlenné vált és pedig az adósnak fel nem róható módon, adóskésedelem sem forog fenn (a modus lehetetlenüléséből kiinduló adósmoratórium!). Így a jogviszony az adós és a hitelező között a levegőben lóg és az adós és hitelező moratóriumán kívül magának a jogviszonynak moratóriuma (a jogviszony nyugvása) bénítja a gazdasági élet vérkeringését.

Az élet azonban nem tűri meg az ügyletek függését, hanem azok lebonyolódása által kap lendületet és így a hitelező jogait valamiképen szabályozni kell.

A hitelező a tartozás összegének a fizetési idő árfolyamon átszámított pengőellenértékét követelni jogosult. A jogviszony nyugvó helyzetét tehát a hitelező megszüntetheti és a jogviszonyt meggördítheti azáltal, hogy az adósmoratóriumot eredményező moduluslehetetlenülést kiemeli a jogviszony útjából azzal a nyilatkozatával, hogy kész a fizetés időpontjabeli árfolyamon pengőösszeget elfogadni.

A hitelező ezen jogának terjedelme azonban tisztázatlan, vagyis tisztázatlan az a kérdés, hogy meddig terjed a hitelező joga, nevezetesen addig-e, hogy a teljesítési idő hivatalos árfolyamon követelhesse a fizetést, avagy pedig addig terjed-e ez a jog, hogy a hitelező a hivatalos (fiktív) és a valóságos árfolyam közötti különbözetet is követelheti. (Ezen valóságos árfolyam alatt nem a zügforgalom árfolyama lévén értendő, hanem a Magyar Nemzeti Bank által is elismert ú. n. kompenzációs felárral növelt árfolyam.)

A kérdést vizsgálni lehet 1. ügyletértelmezési szempontból, 2. a forgalom és a gazdasági élet érdekének a szempontjából és 3. a kirovó és lerovó pozíció szemléletének a szempontjából.

Az ügyletértelmezési szempont abból a distinctióból indul ki, hogy az effektivitás kikötése csupán értékállósági kikötést céltzott-e, avagy pedig a hitelezőnek a valuta valóságban való birtokához fűződő érdekét szolgálta. Ha az utóbbiból indulunk ki, akkor a hitelezőnek annyit kell kapnia, amennyi a valóságos valuta praktikus ellenértéke. A praktikus ellenérték pedig nem a fiktív árfolyamú ellenérték, hanem azzal az árfolyamkülönbözettel növelt ellenérték, amely árfolyamkülönbözetet a hitelezőnek külföldről való árubeszerzés esetén az exportőr részére a Nemzeti Bank által engedélyezett kompenzációs üzlet

lebonyolítása során fizetnie kell. A valóságos idegen valuta praktikus ellenértéke lehet ugyan más is, mint az importhoz való felhasználás esetébeni kompenzációs árfolyam, de elvégre az ügyleteket és az azok mögött fekvő gazdasági célt nem lehet esetenként vizsgálni, hanem az átlagos gazdasági célból kell kiindulni és ez kétségtelenül a külföldről való árubeszerzéshez szükséges idegen valutához fűződő érdek.

Ha ezzel szemben azokból az esetekből indulunk ki, amelyekben az effektivitás kikötése csupán az értékállóság biztosítását célozta, helyesebben a szolgáltatás értékét az effektív valuta értékének a sorsához kötötte hozzá, akkor viszont a hitelezőnek csak a fiktív árfolyam jár, mert az idegen valutának az értékállóságában való bizalma egyben a csalódás veszélyének a vállalását is jelenti. Az értékállóság kikötése nem abszolút értelemben, vagyis nem a gazdasági jóságok ugyanazonos mennyiségének a beszerezhetésére irányuló lehetőségnek a stipuláció formájában (pl. indexszám) történvén meg, hanem csak relatív értelemben, a kérdéses idegenvaluta értékállóságához viszonyítottan, vitátlan, hogy az értékállóságban való csatlakozás veszélyét a hitelezőnek kell viselnie ép úgy, amint a netáni értékemelkedés előnyeit is a hitelező élvezi.

Az ügyletértelmezés szempontja tehát a kérdés eldöntésére de lege ferenda nem mutat irányt, mert nem egységes eredményre vezet, hanem az ügylet gazdasági céljának és a felek intencióinak a különbözőségéhez képest különböző eredményre.

Az ügyletértelmezési kiindulás alkalmatlansága folytán felmerül a kérdés, hogy a forgalom és a gazdasági élet érdekének a szempontja megadja-e az útmutatást. Amikor az egymás melletti és egymással szemben álló érdekek harcában a jogalkalmazás tanácstalanul áll, gyakran az egymás mellé rendelt érdekek feletti, magasabbrendű érdekek valamelyikének a szempontja igazít útba. Ha a törvénykezés a horizontális elhelyezkedésű érdekpozíciók között sem tételes jogszabály, sem ügyletértelmezés, sem az „érdekelsőbbség” segítségével nem tudja kiválasztani a preferálandó érdekpozíciót, akkor a döntést meg kell kísérelni más síkban, a vertikálisan elhelyezett érdekpozíciók síkjában; a magánérdekek rétegéből feljebb kell szállnia a felsőbbrendű érdekek rétegébe, a jelen esetben a forgalom és a gazdasági élet érdekeihez.

A gazdasági vérkeringés zavartalanságának érdeke, mint fentebb már érintettük, az ügyletek továbbgördülése és lebonyolódása. Ebből az érdekből kiindulva, célravezetőbbnek látszik az a megoldás, amely a hitelezőnek a fiktív árfolyamon felül a felárhoz való jogot is biztosítja. Míg ugyanis az ügyletértelmezés nem vezet el oda, hogy a hitelezőnek az idegenvaluta effektív birtokához fűződő átlagos érdeke megállapítható legyen, mivel olyan kikötések is előfordulnak, amelyek csak az értékállóság elérését célozzák, az átlagos életérdek vizsgálata ahhoz a megállapításhoz vezet el, hogy az effektív valutához fűződő ragaszkodás az esetek többségében lévén az ügylet célja, a jogszabályalkotásnak ebből az átlagos (többségi) életérdekből kell kiindulnia, ha a forgalom érdekeit akarja szolgáltni.

igenis fikció), hanem vagyonérték, jószág, amelynek ellenérték-komponensei a fizetés pillanatában a hazai pénzre történő átszámításnál, az árfolyam plus az effektív birtokhoz fűződő érdekek megvalósulásának a többletértéke.

És minthogy a kirovó pozíció egész a lerovás pillanatáig dominálja a jogviszonyt, amelybe egész a lerovás pillanatáig a különböző pénznemek és árfolyamok „ki és bejárnak” és a lerovó összeg csak a lerovás pillanatában lesz bizonyossá, a lerovás pillanatában a kirovó összeg, — mint vagyonérték, jószágérték, — egyenértékének csak az effektív valuta vagy ha annak helyébe belföldi pénz lép, annak a korlátozások szülte nehézségek ellenértékeként figyelembe veendő árfolyamkülönbszettel növelt árfolyama tekintendő.

Grosschmid a „beszerzés nehézségének ellenértékét” kifejezetten is a hitelező javára veszi figyelembe (425. oldal) és habár igaz, hogy szorosán véve a jelen kérdésnél nem a beszerzés ellenértéke az, ami figyelembe jön, hanem a kompenzációs árfolyam, a kettőnek annyiból egyező a jogi természete, hogy mind a kettő a moduluslehetetlenülés kiküszöbölésének az adós terhére rótt eszköze.

Az effektív pénztartozások kérdését valamiképpen szabályozni kell és minden szempont mellett szól, hogy ez a szabályozás a Nemzeti Bank által is elismert kompenzációs árfolyamnak a hitelező részére leendő koncedálásával történjék.

Dr. Schneller György.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A kir. Kúria hiteljogi jogegységi tanácsa két *biztosítási* jogi kérdésben döntött. A 60. sz. jogegységi döntvényben a kir. Kúria kimondja, hogy az 1927: X. t.-c. 5. §-a alá eső úgynevezett folytatólagos díj megfizetésére irányuló felhívást a biztosítónak a teljesítés elmulasztása napjától számított 30 nap alatt el kell küldenie. A döntést nem tudjuk helyeselni. Amidőn a biztosítási szerződésből származó igények egy éves elévülési ideje amúgyis gátat vet annak, hogy a biztosító túl hosszú ideig tartsa kétségben ellenfelét, úgy mi indokoltságát sem látjuk annak, hogy a kir. Kúria a törvény szóhangzata által nem indokoltan, kifejezetten kizárva a bírói mérlegelés lehetőségét, egy újabb jogvesztő záros határidőt konstituáljon. A kir. Kúria hivatkozik arra, hogy a biztosítási novella meg akarta szüntetni azt az álláspontot, amidőn a díjfizetésre kötelezett fél azáltal, hogy fizette vagy nem fizette a díjat, választási jogot élvezett a tekintetben, hogy tovább fenntartja vagy pedig megszünteti-e a biztosítási szerződést. Azt mondja a jogegységi döntvény indokolása, hogy nem lenne helyes, hogy ez a választási jog